

MIDSOMMARDALEN

AV

HARRY MARTINSON

ANDRA UPPLAGAN

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Copyright. Albert Bonniers förlag 1938,

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1938

INTÅGET.

År efter år samma process; evigt gammal och evigt lika ny: den nordiska sommaren kommer till oss, med våren främst på galjonen. Den kommer lastad från Pomonia och Santa Flores och den fortsätter in över land med golfströmsvärme och vårlig snöplog, högt upp i luften omkretsad av ljusa molnskoockar, trumpetande tranflockar från Centralafrika, sädesärlor från Sudan. (Jag har själv sett dem vippa där på stranden bland eremitkräftorna. I Sudan tyckes sädesärlan vara en typisk strandfågel.) Någon enstaka fågelart kommer mera östligt ifrån, t. ex. lappsparven från Kina, medan de snabba klungorna av svalor mest komma från mindre Asien och de grekiska öarna.

Varje år upprepas i hastigare tempo och tunnare gestaltning den långa smältningsprocessen efter istiden för årtusenden sedan. Sunnanvind, sydvästregn och sol börja lyfta vinterlakonet vid Smygehuk och rulla det framför sig norr över ända upp till Tana-kusten, och därefter så långt sommaren kan medhinna lyftas de vita jättekompesserna bort från öarna i Norra ishavet.

Kvar söder över ligger ett fläckigt land: vitspräckliga senvinterskogar. Kölens vita ryggrad och allvars-mörka barrskogsriken. Snart lyser solen mera på grodd än på äs. Himlen ryker av vårmoln. Insjöarna brytas upp och det rasslar av holmarnas motvilligt smältande länkar, fjättringarna rinna bort och försvinna bland hållar och vass. Sjöfågeln ligger och driver med vinden, tar sig en överblick på vattnens smältningsavfall medan den flyter omkring och vilar efter den långa krävande resan. Inne i skogarna tar tranan mark i kärren, sänker sig studsande på fjäd-rande stylvben, letar med näbbens långa rejäla märllspik i tuvornas matnyttiga vrår, finner där grodor i halvdvala.

Under granarna ligger ännu enstaka drivor. De äro skorpiga, korniga och lika gamla som vintern. De påminna om högar av grovt, vasst och svagt blånande salt. I likhet med vitsippan blånar skuggsnön då den blir gammal. Glaspärleis gömmer sig under fjolårslöv eller söker sålla ned sig bland det vinterblekta förnet.

Men vårdag efter vårdag löper av stapeln och snart går allt fort som om trollstavar svängdes överallt i skogarna. Ingen mänska är ännu född som kan räkna upp hur det steg för steg går till. Vi gå in i våren och sommaren genom olika portar och uppleva den på olika sätt. De flesta få synen bortskämd med vitsippan, den blir vaneörten som tjuvar tills den tröttar. Först de senaste två åren

har jag upptäckt mycket nytt i den. Jag bortsåg från dess vanlighet och såg den en dag på ett helt nytt, vårvisionärt sätt.

Det finns ju annars vårar då man är på sidan om blommorna, oregerliga halvblinda vårar då havet och de moln som flyta längst bort i synranden hugga tag i ens sinne som i en båt. Sådana vårar är man inte sig själv, men bara som ett litet ryckigt söm inför världsmagneten. Jag minns vad jag övermodigt sade till maken en vår då hon pekade på den första vårliga rodnaden i björkriset:

Än jag då! som har gått miltals genom hav av blommande lökväxter i Paysandu!

Sådant är svensk-amerikanskt, blint och grymt. Naturen är inte sämst eller bäst på några särskilda ställen. Världsrymden sluter intill överallt, på varje fläck av jorden och Karlavagnens sju stirrande eldkorn lysa lika tydligt över Johanne dal som kring de kaspiska havskusterna eller kring Newfoundlands skärgård.

Det tindrar så blått kring stenblocken där solen har torkat upp och varmt. Barn som vill köpa sig gränslös ömhet och förståelse av sina lärarinnor vandra i rivaliserande grupper från fyndort till fyndort. Det finns trakter där blåsippan blivit helt utrotad av denna skönhetstörst. Den ena ungen vill vara värre än den andra. Buketter frambäras. Man knuffas med varandra i oskyldigaste vårblått. Katedern, ja se katedern, ja! Den där till vänster är min!

En smula fjäsk för lärarinnan är inte uteslutet härvid, och jag minns lärarinnor som inte var så särdeles glada över att slänterna skattades på allt sitt blå.

Men knappt har förmaningen om blåsippan hunnit lämna munnen förrän vitsippans tid är inne, och den är ymnigare. Den tål bättre vid att skattas. Den flödar över i vit lysande kollektivitet och bygger vårmattans första verkliga lummighetsskede. Ingenting kan vara mera tacksamt att fotografera småttingar och vuxna i. Även den fumligaste amatörfotograf får hjälp av detta lysande lummigvita som aldrig är otillgängligt, men alltid fullgivande och lysande.

Att följa vitsippans väg genom den första gurkgröna och strax därpå trägula nedåtböjda knoppens olika stadier och till dess blomman först slår ut: liten och melongröngul under de första timmarna, men sedan svällande och fyllande sig, med stridiga nyanser av strålguld mot vitt, det är vackert och värt sin tid.

Från detaljen kan man sedan, plötsligare än man vet, se ut över en äng av

fullblommig vit skönhet, som breder sig vida omkring med vita vikar mellan stammarna. Svalka, vithet och renhet. Den friskt vårgiftiga stjäklukten, den känner vi igen; och blåsten som buktar och bankar i sippmattan.

Man kan ha varit i många länder och sett åtskilligt av naturprakt, men den svenska vitsippsängen ger en så mycket av färsk plötslig vithet, att den övergår och upphäver nästan allt annat, så frisk och plötslig kommer den och så generöst lysande är den som uppenbarelse, mitt i de annars kyliga och trögt groende gräsveckorna om våren.

Men de vitblommiga kallsvala dagarna gå. Gräset tar till i växten.

Lövsprickningstiden kommer med allt vad den innebär av skimmer, saftig verklighet och ljus bildförfriskning åt hela livet, för att inte tala om fågelsången som tycks pingla källklar från varje knopp. Då är vitsippans nedgångstid. I sin förväxning, täcker den marken utan att kunna tjusa mer. Skaften bli för långa, den svävande bladmattan för mörk och de förr så lysvita kronbladen börja blåna främlingskallt och vilset likt flikarna av en ishimmel. De höra inte längre hemma i det nuvarande. Deras tid är över och de ses inte längre med blida ögon varken av spirande grann-växter, boskap eller folk. Barnen ha för länge sedan slutat plocka dem och övergått till gullvivan.

Men nog skulle mycket kunna vara att säga om vitsippans mission vad det gäller blomplockeriet. Den är så täck att den varje år lockar lika mycket, men samtidigt så ymnig och riktalig att det nästan alls inget betyder hur mycket den än plockas. På så sätt hinner den göra de flesta plockfingrar blaserade och verkar därför indirekt skyddande för andra spirande livsarter, som passa på att avancera medan vitsippan tjusar och blaserar det mänskliga plockbegäret. Här kan vi om vi så vill skymta en glimt av naturlivets psykologi sådan den kan vara, på en gång betingad av arterna men också livsgömd och bortglidande så fort vi vill gripa om den med våra schematiserande och lata sinnen.

Gullvivan skulle för länge sedan vara utrotad av mänskan om inte vitsippan föregick som en blaserande barriär.

Liknande skulle kunna sägas om andra arters sätt att finna omvägar förbi den farliga mänskan. Naturen är en glidande, kringgående strateg och alla natursätten känner vi ännu inte. Gjorde vi det, då skulle vi veta vad livets innersta och yttersta är, och då hade vi dess självtydning avvunnen. Men nu kom

vi åter till väggen.

Vid gullvivan kan vi sätta vårens slutkolon och sommarens stora anföringstecken, ty då stå vi redan famn i famn med all den plötsliga mångfald och mångfaldighet som år efter år lummar, förgäcker och fyller vårt gåtfulla öde – om inte med annat så med hungerns flammande och risiga eldblomster.